

Reins halt!

Vedo. Langoy - Osemenet.

Vedd. artikkel: Daquas menings-
 luv stottar vare synspunkt på
 oppdrett vi har gjeve uttrykk for
 i klage til fylket. Kunne det
 di for oversenda artikkelen til fylket
 som det av klagen var? Event.

til orientering vedl. oppdrett.

Med helsing, Hilga Skauge

Gjestekommentar
- samfunnAnnette
AlstadsæterGøril
BjerkanRoger
BjørnstadØystein
DørumSteinar
Juel

Kari Elisabeth LINDAS KOMMUNE	
Klassering	
27 FEB 2018 16/2379	
Ark. saksnr.	Løpenr.
Saksh	Tilgangskode

Skitt fiske

Havbruksnæringen håver inn grunnrente i bøtter og spann mens den forurensrer sine omgivelser gratis.

Det er visst noe spesielt med akvakultur - havbruk eller lakseoppdrett - kjært barn har mange navn. I DNS juleutgave kunne vi lese om unge formuende nordmenn, deriblant en 24-åring fra Trøndelag som ifølge magasinet Forbes er verdens tredje yngste dollarmilliardær. Grunnlaget for hans formue er lakseoppdrett.

Han er på langt nær den eneste. Næringen går så det griner. Gjennomsnittlig driftsmargin i årene 2008 til 2016 var 22 prosent, mot syv prosent for øvrige næringer (eksklusive petroleum og finans). I 2016 var resultatet 36 kroner per omsatte hundrelapp, og samlet driftsresultat i næringen var 26,7 milliarder kroner.

Legg til at de ti største selskaperne står for 70 prosent av samlet produksjon, at antall ansatte i næringen teller knappe 8000 personer og at arbeiderne har moderat lønn, så skjønner man at dette er god butikk. For noen.

Når utgangspunktet var at oppdrett skulle bidra til lokal næringsutvikling

Når utgangspunktet var at oppdrett skulle bidra til lokal næringsutvikling

Når utgangspunktet var at oppdrett skulle bidra til lokal næringsutvikling, eierskap og arbeidsplasser langs kysten, er det nærliggende å spørre hva i huleste som gikk galt. Svaret er todelt. Før det første privatiseres avkastningen av en fellesressurs. Og for det andre betaler ikke næringen for de ulemper den påfører samfunnet.

For å sette det i perspektiv: Dagens velferdssamfunn er et resultat av at landet vårt er rikt på naturressurser og at ressursene er klokt forvaltet. Siden konsesjonslovene av 1906 har det vært tverrpolitisk enighet om at våre gudegitte naturressurser tilhører fellesskapet - det norske folk. Det være seg om ressursene er av den fornybare sorten, som vannkraft og fisk, eller ikke-fornybare, som petroleumsforekomstene.

Det har derfor vært to førende prinsipper for forvaltning av naturressurser. Det første er at reguleringen må sikre at grunnrenten tilfaller fellesskapet. Grunnrente er avkastning utover «normal» avkastning på arbeid og kapital. Meravkastning som skyldes bruk av naturressursen har derfor blitt trukket inn til fordel for statskassen. Det skjer gjennom skatteregler, innretning av konsesjonsordnin-

Når utgangspunktet var at oppdrett skulle bidra til lokal næringsutvikling, eierskap og arbeidsplasser langs kysten, er det nærliggende å spørre hva i huleste som gikk galt. Foto: Per Thrana

Samfunn

ger og/eller eierskap til slik virksomhet.

Eksempler er hjemfall for vassdrag, skattesats på sokkelen og offentlig eierskap til selskaper som er basert på naturressurser, som Statnett og Norsk Hydro.

Det andre førende prinsippet er at forurenser betaler. Det innebærer at den som har fått tillatelse til eksklusiv bruk av en

fri naturressurs, skal betale for den ulempe dette påfører omgivelsene. Det ligger både rettferdighets- og effektivitetshensyn bak dette prinsippet. Etter petroleumsloven er rettighetshaver ansvarlig for forurensningsskade. Bestemmelsen gir for eksempel fiskere rett på erstatning for tap knyttet til ødelagte fiskefelt. CO₂-avgift på sokkelen er et annet eksempel.

Etterlevelse av disse prinsippene har vært en nødvendig betingelse for velferdsstaten slik vi i dag kjenner den. Samfunnet vårt hadde vært et ganske annet dersom reguleringen som ble utformet tidlig på 1970-tallet hadde privatisert grunnrenten fra sokkelen.

Det er dessverre privatisering av grunnrente vi nå ser i oppdrettsnæringen. Gigantoverskuddene beviser at vederlaget for konsesjon til å drive oppdrett på langt nær drar inn grunnrenten.

Ei heller betaler næringen for de ulemper den påfører omgivelsene. Den får utslippstillatelser gratis. Men oppdrettsvirksomhet påvirker det biologiske mangfoldet langs fjord og kyst, den påvirker villfiskbestanden, den

fortrenger fritidsaktiviteter og ødelegger for alternative næringer som turisme i sitt nærrområde.

Man kan jo bare spekulere i hvorfor næringen løpende har oppnådd slike gode rammevilkår. Gode lobbyister, naive lokalpolitikere, fiskeriministre med en klar agenda og et fagdepartement med få økonomer, er mulige svar. Med ekstrem lønnsomhet følger dessuten betalingsevne for de aller beste konsulenter og advokater. Gigantinnretningene ligger heller ikke i Oslofjorden, noe som kan ha påvirket den gjengse rikspolitikernes interesse for temaet.

Søknadsfrist for tildeling av produksjonsvekst etter den nye forskriften var 31. januar. Det nye regelverket legger stor vekt på at næringen skal ha forutsigbare rammebetingelser. Denne gang suktes pillen for lokalsamfunnene ved at de er lovet 80 prosent av vederlaget som selskapene betaler for produksjonsvekst. Problemet er bare at vederlaget er så altfor lite i forhold til grunnrenten selskapene høver inn og i forhold til ulempen de påfører sine omgivelser.

Det selges inn som god næringspolitikk. Men er elendig fordelings- og distriktspolitikk. Og dessuten høyrisikabel miljøpolitikk.

Gøril Bjerkan, siviløkonom NHH/cand.oecon., jurist, stipendiat ved Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo

Mer debatt s. 32-33 →

USA's nye kjernevåpenstrategi viser manglende vilje til å akseptere gjensidig sårbarhet ovenfor andre stormakter

Kristin Ven Bruusgaard, stipendiat ved (IFS) og gjesteforsker ved (CISAC) ved Stanford University

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.